

CURSO 2022-23

CIENCIAS SOCIAIS-2º DE EDUCACIÓN PRIMARIA-PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

1.- Competencias clave:

1. Competencia en comunicación lingüística (CCL). Refírese á habilidade para utilizar a lingua, expresar ideas e interactuar con outras persoas de xeito oral ou escrita.
2. Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT). A primeira alude ás capacidades para aplicar o razoamento matemático para resolver cuestións da vida cotiá; a competencia en ciencia e tecnoloxía refírese ás habilidades para utilizar os coñecementos e metodoloxía científicos para explicar a realidade que nos rodea; e a competencia tecnolóxica, en como aplicar estes coñecementos e métodos para dar resposta aos desexos e necesidades humanos.
3. Competencia dixital (CD). Implica o uso seguro e crítico das TIC para obter, analizar, producir e intercambiar información.
4. Aprender a aprender (CAA). É unha das principais competencias, xa que implica que o alumno desenvolva a súa capacidade para iniciar a aprendizaxe e persistir nel, organizar as súas tarefas e tempo, e traballar de xeito individual ou colaborativo para conseguir un obxectivo.
5. Competencias sociais e cívicas (CSC). Fan referencia ás capacidades para relacionarse coas persoas e participar de xeito activo, participativo e democrático na vida social e cívica.
6. Sentido da iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE). Implica as habilidades necesarias para converter as ideas en actos, como a creatividade ou as capacidades para asumir riscos e planificar e executar proxectos.
7. Conciencia e expresión culturais (CCEC). Fai referencia á capacidade para apreciar a importancia da expresión a través da música, as artes plásticas e escénicas ou a literatura.

2.- Obxectivos da educación primaria.

- a) A educación primaria contribuirá a desenvolver nos nenos e nas nenas as capacidades que lles permita:
- b) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.
- c) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo/a, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.
- d) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos que lles permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais cos que se relacionan.
- e) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación de persoas con discapacidade nin por outros motivos.
- f) Coñecer e utilizar de xeito apropiado a lingua galega e a lingua castelá, e desenvolver hábitos de lectura en ambas as linguas.
- g) Adquirir en, polo menos, unha lingua estranxeira a competencia comunicativa básica que lles permita expresar e comprender mensaxes sinxelas e desenvolverse en situacións cotiás.
- h) Desenvolver as competencias matemáticas básicas e iniciarse na resolución de problemas que requiran a realización de operacións elementais de cálculo, coñecementos xeométricos e estimacións, así como ser quen de aplicarlos ás situacións da súa vida cotiá.
- i) Coñecer os aspectos fundamentais das ciencias da natureza, as ciencias sociais, a xeografía, a historia e a cultura, con especial atención aos relacionados e vinculados con Galicia.
- j) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das tecnoloxías da información e da comunicación, desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciben e elaboran.
- k) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.
- l) Valorar a hixiene e a saúde, aceptar o propio corpo e o das demais persoas, respectar as diferenzas e utilizar a educación física e o deporte como medios para favorecer o desenvolvemento persoal e social.
- m) Coñecer e valorar os animais máis próximos ao ser humano e adoptar modos de comportamento que favorezan o seu coidado.

- n) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas e de discriminación por cuestións de diversidade afectivo-sexual.
- o) Fomentar a educación viaria e actitudes de respecto que incidan na prevención dos accidentes de tráfico.
- p) Coñecer, apreciar e valorar as singularidades culturais, lingüísticas, físicas e sociais de Galicia, poñendo de relevancia as mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e á sociedade galegas.

Obxectivos da área de ciencias sociais para 2º de Educación Primaria:

1. Utilizar diferentes fontes de información, directas e indirectas ou a través das TIC para abordar diferentes feitos ou fenómenos.
2. Desenvolver habilidades e capacidades como a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo, o traballo en equipo, a capacidade de comunicación, a creatividade e espírito emprendedor, o respecto aos demais, a cooperación e o diálogo na resolución de conflitos no ámbito de aprendizaxe da aula.
3. Practicar distintas formas de agrupamento, traballo e reflexión sobre a aprendizaxe no desenvolvemento dos contidos da área.
4. Crear estratexias de resolución de conflitos para interactuar dunha forma eficaz e construtiva na sociedade.
5. Recoñecer a importancia da auga para os seres vivos a través do coñecemento das súas características, propiedades e procesos.
6. Coñecer o medio natural e a influencia do home nel.
7. Identificar e clasificar rochas e minerais atendendo a diferentes criterios.
8. Manexar as nocións topolóxicas básicas de posición e proximidade para orientarse no seu contorno máis próximo.
9. Comprender a organización social do seu contorno próximo.
10. Coñecer as manifestacións culturais e as obras máis representativas do patrimonio artístico, cultural e histórico da súa localidade.
11. Comprender distintas normas de relación e organización viaria.
12. Recoñecer as distintas profesións do seu contorno máis próximo.
13. Analizar as características dos medios de comunicación e identificar o seu papel na vida das persoas.
14. Recoñecer os cambios producidos nas persoas, na sociedade e na natureza co paso do tempo.

15. Manexar distintos procedementos de organización do tempo e recoñecer relacións de sucesión e simultaneidade.
16. Situar as distintas etapas da historia dos seres humanos, así como os obxectos que se utilizaban nelas.
17. Valorar a cultura, a historia e o patrimonio cultural e histórico como unha forma de coñecemento e ocio persoal.
18. Mostrar interese polo estudo de feitos e personaxes do pasado.

3.- Vinculación entre obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias clave.

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	SEGUNDO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
BLOQUE 1. CONTIDOS COMÚNS				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1.O establecemento de conxecturas, de predicións e, a observación, e experimentación como procesos básicos que favorecen a Iniciación ao coñecemento científico. ▪ B1.2.Propostas de traballo que xurdan dunha situación problema, acontecemento ou inquietude da contorna que os rodea, que supoña un proceso de investigación e acción por parte do alumnado e facilite o proceso de autorregulación de aprendizaxes. ▪ B1.3.Introdución no uso das TIC e outras fontes (directas e indirectas) para obter información, analizala, organizala, documentar o proceso mediante o uso do cartafol e a comunicación das 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1.Realizar traballos de investigación que partan do establecemento de conxecturas, da observación, experimentación e da toma de conciencia dos sentimentos e sensacións como medios básicos para obter información, selecciónala, organizala, extraer conclusións e comunicalas sen esquecer a introdución ao manexo das TIC para este fin e valorando o esforzo realizado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.1.1.Fai conxecturas, predicións e recolle información a través da observación e experimentación iniciándose no emprego das TIC e outras fontes directas e indirectas, selecciona a información relevante e a organiza, obtén conclusións sinxelas e as comunica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.1.2.Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas coidando a súa presentación, ten iniciativa na toma de decisións e asume responsabilidades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CSC

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	SEGUNDO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	<p>conclusiones.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Planificación, xestión e presentación dos traballos co fin de acadar obxectivos. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5.O traballo en equipo. ▪ B1.6.Iniciación na creación e o uso de hábitos e técnicas de estudo. ▪ B1.7.Valoración do esforzo e coidado do material. ▪ B1.8.A cooperación e o diálogo como valores democráticos e recursos básicos na resolución pacífica de conflitos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2.Traballar en equipo e adoitando un comportamento de respecto e tolerancia ante as achegas alleas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.2.1.Participa en actividades individuais e de grupo adoitando un comportamento responsable, construtivo e solidario, valorando o esforzo e o coidado do material. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3.Empregar os mapas mentais como unha técnica básica de estudo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.3.1.Elabora algúns mapas mentais sinxelos como técnica básica de estudo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.9.Utilización da terminoloxía propia da área. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4.Coñecer e iniciarse no emprego da terminoloxía propia da área. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.4.1.Identifica a terminoloxía propia da área. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC
BLOQUE 2. O MUNDO QUE NOS RODEA				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ h ▪ i ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1.Investigamos sobre os usos da auga, os lugares nos que aparece na contorna próxima e os uso responsable desta empregando as TIC. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Recoñecer a auga como elemento natural analizando os usos que o ser humano fai da auga: domésticos, económicos, públicos e deportivos recreativos. O uso responsable deste ben. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.1.1 Pon un exemplo de cada un dos usos que, o ser humano, fai da auga. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.1.2. Realiza un uso responsable da 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	SEGUNDO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			auga na súa vida cotiá.	
		<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Observar e localizar nun mapa os lugares nos que hai auga distinguindo entre zonas de auga doce e salgada. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB2.2.1. Identifica os lugares onde hai auga na contorna e localiza, en mapas sinxelos, como se distribúe a auga doce e salgada no territorio. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CD CAA
<ul style="list-style-type: none"> a h o 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2.Os ecosistemas da contorna e o ser humano. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Coñecer os elementos básicos que forman un ecosistema, identificando as actividades humanas que orixinan desequilibrios neles e despertando actitudes de defensa, respecto e recuperación deles. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB2.3.1.Explica de maneira sinxela os elementos básicos que forman un ecosistema identificando as actividades humanas que orixinan desequilibrios neles e cita algunha medida de respecto e recuperación. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CSC CCL
		<ul style="list-style-type: none"> B2.4 Realizar sinxelos traballos dalgún ecosistema en concreto: acuático, terrestre. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB2.4.1.Nomea os elementos e as características básicas dos ecosistemas sobre os que se investigou na aula. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CCL
<ul style="list-style-type: none"> a h e o 	<ul style="list-style-type: none"> B2.3.A paisaxe natural. O coidado e a contaminación. Tipos de paisaxes. A paisaxe natural que nos rodea. Tipos de paisaxe e a súa conservación. Observación de diferentes tipos de paisaxe (a través de fotos, de imaxes da web, libros), comparación e identificación do tipo de paisaxe que corresponde ao contexto no que vive. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Identificar as diferenzas entre paisaxe natural e urbana, analizando en grupo as consecuencias que a intervención humana provoca na conservación da paisaxe natural e definindo algunhas medidas para a conservación desta. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB2.5.1.Identifica os elementos da paisaxe natural e urbana mais próxima. CSB2.5.2.Describe as paisaxes de costa diferenciándoas das de interior. CSB2.5.3.Coñece e leva á practica accións positivas para a protección do medio natural. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CMCCT CCL CMCCT CSC

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	SEGUNDO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4.Realización dun mapa mental cos elementos máis significativos que conforman a paisaxe da localidade: relevo, ríos, illas, encoros, lagoas... e citar algunha característica deles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6.Identificar os elementos básicos que conforman a paisaxe local e coñecer algunha característica máis significativa destes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.6.1.Cita algúns dos elementos básicos que conforman a paisaxe local e coñece as características máis significativa destes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5.Rochas e minerais da contorna: cor, textura, forma, dureza. Usos básicos destes materiais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7.Identificar algunhas rochas e minerais presentes na contorna e recoñecer algúns usos que as persoas fan deles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.7.1.Identifica algúns minerais e rochas da súa contorna e coñece algúns usos aos que se destinan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6.Orientacións espaciais, nocións básicas que lle permitan orientarse nun debuxo ou nun plano sinxelo da contorna máis próxima. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8.Empregar correctamente as nocións topolóxicas básicas de posición e proximidade para orientarse na contorna máis próxima. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.8.1.Elabora un esbozo do plano do barrio no que este situada a escola e deseñar posibles itinerarios de acceso desde a súa casa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSIEE
BLOQUE 3. VIVIR EN SOCIEDADE				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1.Quen goberna a túa localidade? O Concello e os seus servizos básicos. O exercicio activo da cidadanía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Coñecer organización social da súa contorna próxima e as súas formas de goberno e diferenciar entre unha localidade e un municipio. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.1.1.Describe a organización social da contorna mais próxima e as súas formas de goberno e diferencia entre que é unha localidade e un municipio. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2.Identificar as funcións e servizos dos seus diversos organismos: bombeiros e bombeiras, policía... 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.2.1.Explica e valora as funcións que desempeñan algún dos servizos do Concello. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	SEGUNDO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		<ul style="list-style-type: none"> B3.3.Recoñecer a importancia que o exercicio activo da cidadanía polas persoas que o habitan ten para unha convivencia pacífica. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB3.3.1. Describe algunhas accións da cidadanía que contribúen ao desenvolvemento dunha convivencia pacífica 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL
<ul style="list-style-type: none"> a h d 	<ul style="list-style-type: none"> B3.2.A pertenza a grupos sociais da localidade: deportivos, recreativos, culturais,.. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Manifestar satisfacción pola pertenza a un grupo e respectar as características das persoas coas que convivimos e que pertencen a diferentes grupos sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB3.4.1.Amosa unha actitude de aceptación e respecto ante as diferenzas individuais nos grupos aos que pertence e cos que convive, nos xogos e nas tarefas escolares. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC
<ul style="list-style-type: none"> a d h j o 	<ul style="list-style-type: none"> B3.3.Investigación sobre as diferentes manifestacións culturais da contorna. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.5.Recoñecer algunha das manifestacións culturais e obras máis representativas da comarca e da comunidade, valorar a súa diversidade e contribuír á súa conservación. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB3.5.1.Explica oralmente algunhas festas, costumes, folclore,..propias da escola, da cidade, da comunidade así como algunha obra que sexa moi representativa na contorna próxima. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CCEC
<ul style="list-style-type: none"> d h e 	<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Os medios de comunicación. Impacto social. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.6.Analizar, de maneira sinxela, os cambios que as comunicacións provocaron nas actividades persoais e sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB3.6.1.Cita algúns cambios que provocaron, nas actividades persoais e sociais, a evolución dos medios de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL
<ul style="list-style-type: none"> h g o 	<ul style="list-style-type: none"> B3.5.As profesións. Preparar unha enquisa, para coñecer as profesións das familias do alumnado do centro, analizar cales son as máis usuais. Indagar sobre 	<ul style="list-style-type: none"> B3.7.Identificar as profesións que non lle son tan familiares, coñecer un pouco sobre elas e clasificalas segundo o servizo que 	<ul style="list-style-type: none"> CSB3.7.1.Describe as funcións das profesións que lle son máis novas, responsabilidades, ferramentas que empregan e o servizo que lle prestan á 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	SEGUNDO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	todo en aquelas que o alumnado descoñeza, as ferramentas que empregan, responsabilidade, servizos que prestan e comunicar os resultados.	prestan á comunidade e se se realizan en fábricas ou ao aire.	poboación. <ul style="list-style-type: none"> CSB3.7.2.Diferencia entre traballos na natureza, traballos nas fábricas e traballos que prestan servizos. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA
<ul style="list-style-type: none"> a h n 	<ul style="list-style-type: none"> B3.6.Seguridade viaria como persoas viaxeiras e peóns ou peoas. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.8.Coñecer e respectar as normas básicas do coidado e seguridade viaria como peóns e peoas e como persoa usuaria de medios de transporte. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB3.8.1.Explica as normas básicas viarias que ten como viaxeiro ou viaxeira e como peón ou peoa nos medios de transporte. CSB3.8.2.Recoñece a importancia do coidado e limpeza da vía pública e dos seus elementos. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CAA CSC
BLOQUE 4. AS PEGADAS DO TEMPO.				
<ul style="list-style-type: none"> h 	<ul style="list-style-type: none"> B4.1.Conceptos temporais básicos: antes, despois, durante, pasado, presente e futuro, ano e década. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.1.Comprender e distinguir os conceptos temporais: pasado, presente e futuro. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB4.1.1.Utiliza os conceptos temporais: pasado, presente e futuro nas conversas da vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> h 	<ul style="list-style-type: none"> B4.2.O reloxo e o calendario como instrumentos para medir o tempo. A súa evolución. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.2.Coñecer os instrumentos básicos para a medida do tempo, iniciarse no seu uso e manexo. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB4.2.1.Coñece os instrumentos de medida do tempo e se inicia no seu manexo. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA
<ul style="list-style-type: none"> h g 	<ul style="list-style-type: none"> B4.3.Toma de conciencia do paso do tempo investigando sobre a evolución dalgún elemento do espazo próximo (os medios de transporte,os medios de comunicación, a escola como institución, 	<ul style="list-style-type: none"> B4.3. Recoñecer, comprender e ordenar cronoloxicamente os cambios producidos polo paso do tempo na evolución do obxectos, persoas, feitos ou 	<ul style="list-style-type: none"> CSB4.3.1.Ordena cronoloxicamente distintas secuencias que indican a evolución no tempo de obxectos, persoas, feitos ou acontecementos sobre os que se investigou. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CSC

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	SEGUNDO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	a evolución dalgún aparello), realizando unha árbore xenealóxica dunha persoa, ordenando os feitos máis importantes da súa vida, da familia, da súa contorna...	acontecementos sobre os que se investigou.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.3.2.Describe algún acontecemento vivido na familia, na escola, na súa contorna ou outros feitos próximos expresándoos con criterios temporais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ j ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4.O patrimonio histórico, cultural e artístico. Coidado e conservación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4.Recoñecer a cultura e o patrimonio da contorna que nos rodea comprendendo a importancia da súa conservación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.4.1.Coñece a importancia que ten a conservación dos restos históricos para entender a historia da vida humana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5.Os museos como espazo de aprendizaxe e de goce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4 5.Coñecer que é un museo, cal é a súa función e valorar o seu papel gozando da contemplación de obras artísticas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.5.1.Explica que é un museo e cales son as súas funcións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.5.2.Recoñece os museos, e os sitios arqueolóxicos como espazos de gozo e ocio. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪

4.- Vinculación entre estándares de aprendizaxe e grao mínimo de consecución de cada un, instrumentos de avaliación e criterios de cualificación.

Estándares de aprendizaxe	1ª AV	2ª AV	3ª AV	MIN	Instrumentos de avaliación	Criterios de cualificación
CSB1.1.1.Fai conxecturas, predicións e recolle información a través da observación e experimentación iniciándose no emprego das TIC e outras fontes directas e indirectas, selecciona a información relevante e a organiza, obtén conclusións sinxelas e as comunica.	X	X	X		Observación sistemática	100%
CSB1.1.2.Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas coidando a súa presentación, ten iniciativa na toma de decisións e asume responsabilidades.	X	X	X		Observación sistemática Análise das producións dos alumnos	50% 50%
CSB1.2.1.Participa en actividades individuais e de grupo adoptando un comportamento responsable, construtivo e solidario, valorando o esforzo e o coidado do material.	X	X	X	X	Observación sistemática Análise das producións dos alumnos	50% 50%
CSB1.3.1.Elabora algúns mapas mentais sinxelos como técnica básica de estudo.	X	X	X		Observación sistemática Análise das producións dos alumnos	50% 50%
CSB1.4.1.Identifica a terminoloxía propia da área.	X	X	X		Observación sistemática Intercambio oral Análise das producións dos alumnos	50% 30% 20%

Estándares de aprendizaxe	1ª AV	2ª AV	3ª AV	MIN	Instrumentos de avaliación	Crterios de cualificación
CSB2.1.1 Pon un exemplo de cada un dos usos que, o ser humano, fai da auga.		X			Observación sistemática Intercambio oral Análise das producións dos alumnos	50% 30% 20%
CSB2.1.2. Realiza un uso responsable da auga na súa vida cotiá.		X			Observación sistemática Intercambio oral	50% 50%
CSB2.2.1. Identifica os lugares onde hai auga na contorna e localiza, en mapas sinxelos, como se distribúe a auga doce e salgada no territorio.		X			Observación sistemática Intercambio oral Análise das producións dos alumnos	50% 30% 20%
CSB2.3.1.Explica de maneira sinxela os elementos básicos que forman un ecosistema identificando as actividades humanas que orixinan desequilibrios neles e cita algunha medida de respecto e recuperación.	X				Observación sistemática Intercambio oral Análise das producións dos alumnos	50% 30% 20%
CSB2.4.1.Nomea os elementos e as características básicas dos ecosistemas sobre os que se investigou na aula.	X				Observación sistemática Intercambio oral Proba escrita Análise das producións dos alumnos	40% 20% 20% 20%
CSB2.5.1.Identifica os elementos da paisaxe natural e urbana	X			X	Observación sistemática	50%

Estándares de aprendizaxe	1ª AV	2ª AV	3ª AV	MIN	Instrumentos de avaliación	Crterios de cualificación
mais próxima.					Intercambio oral Análise das producións dos alumnos	30% 20%
CSB2.5.2.Describe as paisaxes de costa diferenciándoas das de interior.	X				Observación sistemática Intercambio oral Proba escrita Análise das producións dos alumnos	40% 20% 20% 20%
CSB2.5.3.Coñece e leva á practica accións positivas para a protección do medio natural.	X	X	X		Observación sistemática	100%
CSB2.6.1.Cita algúns dos elementos básicos que conforman a paisaxe local e coñece as características máis significativa destes.		X			Observación sistemática Intercambio oral Análise das producións dos alumnos	50% 30% 20%
CSB2.7.1.Identifica algúns minerais e rochas da súa contorna e coñece algúns usos aos que se destinan.		X			Observación sistemática Intercambio oral Análise das producións dos alumnos	50% 30% 20%
CSB2.8.1.Elabora un esbozo do plano do barrio no que este situada a escola e deseñar posibles itinerarios de acceso desde a súa casa.		X			Observación sistemática Análise das producións dos alumnos	50% 50%
CSB3.1.1.Describe a organización social da contorna mais		X			Observación sistemática	50%

Estándares de aprendizaxe	1ª AV	2ª AV	3ª AV	MIN	Instrumentos de avaliación	Crterios de cualificación
próxima e as súas formas de goberno e diferenza entre que é unha localidade e un municipio.					Intercambio oral	50%
CSB3.2.1.Explica e valora as funcións que desempeñan algún dos servizos do Concello.		X			Observación sistemática Intercambio oral Análise das producións dos alumnos	50% 30% 20%
CSB3.3.1. Describe algunhas accións da cidadanía que contribúen ao desenvolvemento dunha convivencia pacífica		X			Observación sistemática Intercambio oral Análise das producións dos alumnos	50% 30% 20%
CSB3.4.1.Amosa unha actitude de aceptación e respecto ante as diferenzas individuais nos grupos aos que pertence e cos que convive, nos xogos e nas tarefas escolares.	X	X	X		Observación sistemática Intercambio oral	50% 50%
CSB3.5.1.Explica oralmente algunhas festas, costumes, folclore,..propias da escola, da cidade, da comunidade así como algunha obra que sexa moi representativa na contorna próxima.	X	X	X		Observación sistemática Intercambio oral	50% 50%
CSB3.6.1.Cita algúns cambios que provocaron, nas actividades persoais e sociais, a evolución dos medios de comunicación.			X		Observación sistemática Intercambio oral Análise das producións dos alumnos	50% 30% 20%

Estándares de aprendizaxe	1ª AV	2ª AV	3ª AV	MIN	Instrumentos de avaliación	Crterios de cualificación
CSB3.7.1.Describe as funcións das profesións que lle son máis novas, responsabilidades, ferramentas que empregan e o servizo que lle prestan á poboación.			X		Observación sistemática Intercambio oral Análise das producións dos alumnos	50% 30% 20%
CSB3.7.2.Diferencia entre traballos na natureza, traballos nas fábricas e traballos que prestan servizos.			X		Observación sistemática Intercambio oral Proba escrita Análise das producións dos alumnos	40% 20% 20% 20%
CSB3.8.1.Explica as normas básicas viarias que ten como viaxeiro ou viaxeira e como peón ou peoa nos medios de transporte.		X		X	Observación sistemática Intercambio oral Proba escrita Análise das producións dos alumnos	40% 20% 20% 20%
CSB3.8.2.Recoñece a importancia do coidado e limpeza da vía pública e dos seus elementos.		X			Observación sistemática Intercambio oral	50% 50%
CSB4.1.1.Utiliza os conceptos temporais: pasado, presente e futuro nas conversas da vida cotiá.			X		Observación sistemática Intercambio oral Análise das producións dos alumnos	50% 30% 20%
CSB4.2.1.Coñece os instrumentos de medida do tempo e se inicia no seu manexo.			X	X	Observación sistemática Intercambio oral	50% 30%

Estándares de aprendizaxe	1ª AV	2ª AV	3ª AV	MIN	Instrumentos de avaliación	Crterios de cualificación
					Análise das producións dos alumnos	20%
CSB4.3.1.Ordena cronoloxicamente distintas secuencias que indican a evolución no tempo de obxectos, persoas, feitos ou acontecementos sobre os que se investigou.			X		Observación sistemática Intercambio oral Análise das producións dos alumnos	50% 30% 20%
CSB4.3.2.Describe algún acontecemento vivido na familia, na escola, na súa contorna ou outros feitos próximos expresándoos con criterios temporais.	X	X	X		Intercambio oral	100%
CSB4.4.1.Coñece a importancia que ten a conservación dos restos históricos para entender a historia da vida humana.			X		Observación sistemática	100%
CSB4.5.1.Explica que é un museo e cales son as súas funcións.			X		Observación sistemática Análise das producións dos alumnos	50% 50%
CSB4.5.2.Recoñece os museos, e os sitios arqueolóxicos como espazos de gozo e ocio.			X		Observación sistemática	100%

5.- Elementos transversais.

Traballaranse en tódalas disciplinas:

- A comprensión lectora,

- A expresión oral e escrita,
- A comunicación audiovisual,
- As tecnoloxías da información e a comunicación,
- O emprendemento e a educación cívica e constitucional
- Os valores que fomenten a igualdade efectiva entre homes e mulleres e a prevención da violencia de xénero.
- Os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non-discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social.
- A prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social.
- Os valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto polos dereitos humanos e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto polo Estado de dereito, o respecto e consideración polas vítimas do terrorismo, e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.
- A prevención da violencia de xénero, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia.
- Prevención de comportamentos, estereotipos e contidos sexistas, así como aqueles que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.
- Desenvolvemento sostible e o medio ambiente, os riscos de explotación e abuso sexual, as situacións de risco derivadas da utilización das tecnoloxías da información e da comunicación, así como a protección ante urxencias e catástrofes.
- Desenvolvemento e afianzamento do espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.
- Educación e seguridade viaria
- Educación para a saúde.
- Educación emocional.

6.- Metodoloxía didáctica, incluíndo as estratexias a desenvolver polo profesorado, para acadar os estándares de aprendizaxe, así como a adquisición das competencias clave.

6.1. Principios metodolóxicos:

Emprego dun estilo educativo asertivo. Fuxindo dunha postura inhibicionista tanto coma da concepción punitiva, practícase unha actitude comprensiva coas posibilidades e características do alumnado, buscando a súa mellora permanente e guiando as súas aprendizaxes. Como reforzo do esforzo, da conduta adaptativa ou do traballo ben feito úsase fundamentalmente o eloxio constante, ao mesmo tempo que se ignora ou se reprende o comportamento inadecuado. Esta discriminación condutual, xunto co trato respectuoso e xusto favorecerán a autoestima, o rendemento escolar e a convivencia pacífica, contribuíndo ao desenvolvemento do clima escolar necesario.

Procura de aprendizaxes significativos. Nas diferentes unidades de ensino-aprendizaxe procurárase sempre

- Que os contidos sexan lóxicos e coherentes, con estrutura e vocabulario adaptados ao alumnado ao que se dirixen.
- Que o alumnado teña os coñecementos previos necesarios para comprender os novos contidos e que estes estean activados.
- Que o alumnado teña a predisposición, a actitude, o interese e a motivación necesarias para interactuar cos contidos que lle propoñamos.

Desenvolvemento de traballo por proxectos e traballos de investigación. Sen olvidar as aprendizaxes por recepción, baseadas nas explicacións e na presentación de contidos por parte do profesorado, iranse promovendo traballos nos que, coa guía do profesorado, será o alumnado (só ou en cooperación cos seus compañeiros) o que busca a información, a traballa e elabora con ela algún tipo de produto, que presenta aos demais. A biblioteca e as TIC serán recursos fundamentais para o desenvolvemento destes traballos.

Metodoloxías activas. O alumno non pode quedar en unha recepción pasiva de coñecementos. Promóvese a actividade mental do alumno, que deberá traballar a información que recibe, enlazándoa cos seus coñecementos previos, dándolle sentido, esforzándose por entendela e buscando un cambio nos seus esquemas de coñecemento. As técnicas de traballo intelectual e comprensión lectora (resúmenes, esquemas...) ou o tipo de traballo que mencionamos no punto anterior, son fórmulas eficaces para promover esa actividade mental necesaria.

Atención á diversidade. Ter en conta as **peculiaridades** (ritmos e estilos de aprendizaxe, capacidades, etc.) de cada grupo e de cada neno/a concreto. Cada alumno ten as súas necesidades educativas e algúns presentan necesidades educativas especiais que deberán ser atendidas.

Traballo cooperativo. É preciso promover as **relacións entre iguais** para favorecer a confrontación e a modificación dos puntos de vista propios.

Contribución ao desenvolvemento da capacidade “de aprender a aprender”.

As sucesivas unidades de ensino-aprendizaxe que se desenvolven no centro irán encamiñadas a que o alumnado aprenda a regular os seus propios procesos de aprendizaxe, é dicir a planificar, supervisar e avaliar o seu comportamento cando se enfronta a calquera tarefa escolar.

Cooperación e complicitade coas familias do alumnado, como requisito de primeiro orde para conseguir os obxectivos educativos do currículo escolar.

Contacto coas familias a través da conta de correo electrónico da Xunta en caso de imposibilidade temporal de ensino presencial.

6.2. Secuenciación das actividades de ensino-aprendizaxe.

A concreción da metodoloxía maniféstase na secuencia e no tipo de actividades que o profesorado programa e que logo desenvolve na aula co alumnado. A secuencia base das actividades educativas aproxímanse á seguinte:

6.2.1.- Actividades para a presentación do centro de interese a traballar da forma máis chamativa posible, tratando de espertar a atención do alumnado e de motivalo cara as novas aprendizaxes, mediante vídeos, lecturas, xogos...

6.2.2.- Actividades de indagación/explicitación das ideas previas dos alumnos/as:

- **Informar** aos alumnos/as sobre os novos contidos a tratar, buscándolle **relación con outros contidos tratados con anterioridade**.
- Facer **preguntas** que obriguen aos distintos alumnos/as a relacionar os novos contidos con diferentes situacións funcionais e **que permitan identificar que tipos e graos de coñecemento** teñen sobre o tema.
- Promover a **intercomunicación do alumnado** sobre as novas cuestións (isto dá unha información importante para formar grupos).
- **Rexistrar** en instrumentos adecuados a información sobre a situación inicial dos alumnos/as.

6.2.3.- Actividades para a aprendizaxe dos novos contidos:

Usaranse fundamentalmente dúas vías:

a) Presentación dos novos contidos por parte do profesor/a:

- profesor presentará o **novo contido de xeito claro, ben estruturado dende o punto de vista lóxico, usando demostracións, exemplos, formatos diferentes (imaxe, vídeos, esquemas...) e posibles aplicacións a casos prácticos**.
- Inmediatamente despois alumnos e alumnas con diferentes capacidades e coñecementos previos **resolverán exemplos semellantes** diante dos compañeiros, quedando para o final os menos competentes respecto a eses contidos.
- Analizaranse con todo o grupo **actividades xa resoltas** (ben ou mal).
- Proporanse **actividades de igual complexidade** cós exemplos do mestre/a para que os alumnos/as os fagan **autonomamente**.
- Organizaranse **actividades en pequenos grupos heteroxéneos** (en canto a capacidade e coñecementos previos) que rematan cunha exposición dos resultados ó grupo clase (con intervención de todos).

b) Traballos de investigación ou busca de información por parte do alumnado coa guía do profesor:

- Escóllese o tema a traballar (mellor coa participación do alumnado).
- Estúdanse as concepcións previas do alumnado sobre o tema.
- Concrétanse os aspectos que queremos descubrir (que queremos saber?).
- O profesorado propón os recursos (en papel ou na rede) que se consultarán para responder as preguntas.
- O alumnado busca a información nas fontes propostas.
- O alumnado traballa a información e con ela elabora un produto final (un documento, un mural, unha presentación...), para mostrarlle aos demais as súas conclusións.

6.2.4.- Actividades de xeneralización e de aplicación das aprendizaxes adquiridas:

- O profesor explica con claridade, con exemplos e demostracións, como os contidos aprendidos se aplican a diferentes situacións. Irá aplicando o novo contido a diferentes variables e explicitando os pasos para resolver a situación.
- Proporánselle aos alumnos/as actividades de diferentes graos de complexidade, dándolle opción a que cada un elixa a que máis se adapte á súa competencia. O grao de complexidade virá dado en función de:
  - o Parecido coas actividades de aprendizaxe.
  - o Número de variables a ter en conta.
  - o Grao de dirección da actividade.
- Organizaranse actividades de titoría de alumnos por parellas ou en pequenos grupos.

6.2.5.- Actividades de exercitación e memorización:

- Organizar **actividades de reforzo** (co mesmo grao de complexidade que as anteriores) e de **ampliación** (mesmos contidos en situacións diferentes).

- Organizar **novas actividades de tutoría entre iguais**, actuando os máis competentes como modelos.

6.2.6.- Actividades de aplicación práctica das aprendizaxes a situacións concretas da vida real (implican resolver situacións problemáticas similares ás presentadas na avaliación das competencias básicas):

- Propoñer algún **traballo que leve consigo algún tipo de produto**, para que o alumno/a aplique as aprendizaxes adquiridas: unha saída, situación de laboratorio, cartel-mural resume, exposición ó grupo clase..... Proporanse varios **traballos de distinta complexidade**.

A comunicación realizarase sempre dende o lugar que ocupamos mantendo sempre a distancia de seguridade ou ben a través dos medios tecnolóxicos.

7.- Materiais e recursos didácticos.

- Recursos fotocopiáveis con actividades de reforzo e de ampliación.
- Caderno do alumno con actividades de reforzo.
- Material de aula: equipo de son, láminas, ordenador con conexión a internet, canón de video...

- Recursos da biblioteca escolar.

8.- Procedemento para a avaliación inicial

A avaliación inicial levarase a cabo o 1de outubro. Farase en base ás seguintes accións:

- Análise das actas finais do curso anterior de cada grupo de alumnos.
- Análise dos informes individualizados ou informes psicopedagóxicos que poida haber de cada alumno.

- Observación da actividade escolar de cada grupo e de cada un dos alumnos/as durante o traballo de aula..
- Realización de probas específicas de avaliación inicial elaboradas previamente polo profesorado en base aos estándares de aprendizaxe do curso anterior.
- Valoración dos resultados e toma de decisións para recoller as medidas que se consideren oportunas na programación didáctica.
- Reunión da avaliación inicial durante a primeira semana de outubro.
- Rexistro dos datos da avaliación inicial nos documentos do profesorado e no XADE.

9.- Procedemento de avaliación continua.

Cada titor/a coordinará o desenvolvemento da avaliación continua que será realizada polo Equipo Docente de xeito colexiada.

Os profesores/as de cada área informarán ao alumnado sobre os obxectivos, competencias básicas, contidos e estándares de aprendizaxe que se lle van pedir. Esta información será xeral ao principio de curso e máis concreta ao comezo de cada unidade didáctica.

Para a avaliación contínua terase en conta toda a actividade desenvolvida polo alumnado: tarefas que realiza diariamente na aula (exercicios de libro de texto, exercicios de caderno, traballos, participación oral...), probas escritas periódicas, esforzo e actitude.

Cando o progreso dun alumno ou alumna non sexa o adecuado, adoptaranse as medidas de atención á diversidade que procedan: reforzo educativo, adaptación curricular non significativa, apoio pedagóxico por parte do profesorado encargado desta tarefa, compromiso educativo coas familias...

Durante o curso celebraranse tres sesións de avaliación, que coincidirán cos finais de cada un dos trimestres. De cada unha destas sesións o titor/a de o grupo levantará acta coas decisións e acordos adoptados.

Posteriormente a estas sesións de avaliación, o titor/a informará ás familias sobre o resultado da avaliación, por escrito, mediante o boletín de notas, e introducirá as cualificacións no XADE.

Independentemente destas reunións, a relación entre titor e familia deberá ser continua ao longo do curso escolar, debéndose intensificar as entrevistas coas familias de alumnos cuxo rendemento non sexa adecuado. Cada titor/a terá un rexistro de visitas de pais/ nais.

A final de cada curso, o titor/a entregará ás familias información máis detallada da evolución do seu fillo/a, indicando os aspectos que deben mellorarse. Esta información referirase aos obxectivos de cada área e ao grado de adquisición das competencias clave.

Esta información curricular será incluída polo titor no expediente académico.

Procedemento para a toma de decisión da promoción de nivel:

- Ao finalizar o curso, o equipo docente de nivel, reunido en sesión de avaliación final, deberá decidir sobre a promoción de cada un dos alumnos e alumnas ao curso seguinte.
- A decisión debe ser consensuada por todo o profesorado, debendo ter especial consideración a información do titor ou titora. En caso de non existir acordo prevalecerá a opinión do titor/a.
- No caso que un titor ou titora considere que é máis adecuado que un alumno/a permaneza un ano máis no mesmo curso, deberá entrevistarse coas familias (antes de que o Equipo Educativo tome a decisión), a fin de solicitar a súa opinión sobre tal medida. De devandita entrevista deberá quedar constancia escrita.

10.- Medidas de atención á diversidade

As metodoloxías propostas son as principais medidas de atención á diversidade. Ademais, poñeranse en marcha aquelas medidas que axuden a xestionar o grupo completo tendo en conta as necesidades específicas de cada un dos seus integrantes; por iso na programación de aula ou na programación de cada unha das unidades didácticas concretaranse medidas específicas para desenvolver ao longo do curso, entre as que poderían contemplarse, entre outras:

- Priorizar os obxectivos e contidos que se consideren fundamentais para futuras aprendizaxes, que teñan funcionalidade e aplicación práctica e que fagan referencia a procedementos.
- Partir sempre dos coñecementos previos de cada alumno.
- Diseñar actividades que teñan diferentes graos de realización e dificultade e que permitan distintos modos de execución.
- Diseñar actividades diversas para traballar un mesmo contido e/ou actividades de reforzo para afianzar os contidos mínimos.
- Propoñer actividades que se leven a cabo con distintos tipos de agrupamentos: pequeno grupo, gran grupo, individual.

- Planificar actividades de libre execución por parte dos alumnos segundo os seus intereses.
- Planificar actividades que faciliten a manipulación e que teñan aplicación na vida cotiá para relacionar o estudado co entorno e darlle maior significatividade.
- Distribución heteroxénea do alumnado.
- Ubicación do alumnado con necesidades específicas nos lugares que máis lle favorezan.
- Plantexar sesións onde se alternen a explicación de teoría coa realización de exercicios prácticos.
- Priorizar métodos que favorezan a expresión directa, a reflexión, a comunicación e o descubrimento.
- Adecuar a linguaxe do material de estudo segundo o nivel de comprensión dos alumnos/as (especialmente para os alumnos/as con neae).
- Seleccionar técnicas e estratexias metodolóxicas que sendo útiles para todos os alumnos/as, tamén o sexan para os que presentan dificultades de aprendizaxe e neae. Son especialmente adecuadas: técnicas de demostración e modelado, técnicas de traballo cooperativo, titorías entre iguais, traballo por proxectos, ...
- Favorecer o tratamento globalizado e interdisciplinar dos contidos de aprendizaxe buscando a xeneralización.
- Partir das motivacións e intereses dos nenos/as (centros de interese).
- Fomentar un bo clima de relacións sociais (respecto e tolerancia).
- Favorecer o uso de distintos materiais e recursos para que podan manipular e experimentar.
- Empregar distintos espazos e recursos dentro e fóra da aula.
- Introducir a avaliación do contexto de aula (avaliación continua, valorar o traballo diario, os intereses, a participación, traballos individuais e grupais, ...)
- Concretar e/ou facilitar os contidos mínimos que deben estudar.
- Plantexar modificacións na forma de preguntar nas probas de avaliación (tipo test, de desenvolvemento, exames orais, preguntas de unir con frechas, preguntas curtas, secuenciar os pasos dun problema, distanciar as preguntas en distintas follas, empregar apoios visuais, uso das TICs, ...)
- Distribución do mobiliario na aula para mellorar a accesibilidade e a optimización da iluminación.

- Contratos didácticos co alumnado e coas familias.

Implementaranse tamén as medidas deseñadas para o alumnado con necesidades específicas de apoio educativo: apoio de especialistas en pedagogía terapéutica e audición e linguaxe, apoio de profesorado ordinario con horario dispoñible, etc.

11. Avaliación do proceso de ensino e da práctica docente

Indicadores de logro do proceso de ensino

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívoose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				

11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

Indicadores de logro da práctica docente

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais.				
11. Ofrécense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das				

probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

12. Avaliación da programación didáctica

Periodicidade coa que se revisará: cada ano, a principio de curso

Indicadores

	Escala			
	1	2	3	4
O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
Adecuación da secuenciación dos estándares para cada avaliación.				
Adecuación dos estándares mínimos para a promoción do alumnado.				
Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
Concreción dos elementos transversais.				

Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
Adecuación do libro de texto.				
Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado.				
Adecuación da proba de avaliación inicial.				
Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua.				
Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				